

УДК 621.865.8

П.П. Мельничук, д.т.н., проф.

В.А. Кирилович, к.т.н., доц.

Р.С. Моргунов, студ.

Житомирський державний технологічний університет

**ЗАДАЧІ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СХВАТІВ
ПРОМИСЛОВИХ РОБОТІВ З ОБ'ЄКТАМИ МАНІПУЛЮВАННЯ
В МЕХАНОСКЛАДАЛЬНИХ ГНУЧКИХ ВИРОБНИЧИХ
КОМІРКАХ**

Розкрито сутність та визначено складові процеси технологічної взаємодії схватів промислових роботів з об'єктами маніпулювання при автоматизованому синтезі роботизованих механоскладальних технологій на відомому технічному базисі гнучких виробничих комірок. Сформовано задачі, що необхідно розв'язати для визначення показників та їх параметрів для даного процесу.

Вступ. Постановка проблеми. Однією із невід'ємних складових автоматизованого синтезу (АС) роботизованих механоскладальних технологій (РМСТ) є визначення параметрів технологічної взаємодії (ТВ) схватів (Сх) промислових роботів (ПР) з об'єктами маніпулювання (OM^{d_g} , d_g -ий, ($d_g = \overline{1, D_g}$) виріб g -ої групи ($g = \overline{1, G}$)) для всіх робочих позицій ($РП_t | t = \overline{1, T}$, де T – загальна кількість РП) гнучких виробничих комірок (ГВК) механоскладання [5–7].

Термін технологічна взаємодія (ТВ) СхПР з ОМ вперше введено в роботі [8]. ТВ змістовно можна інтерпретувати як визначення наступних параметрів:

➤ при розвантаженні $\forall РП_t | t = \overline{1, T}$:

○ підходу Сх до d_g -го $OM_t^{d_g}$ (вектор можливих переміщень Сх в межах певного сектора (зони) доступу 3D простору пристосування (Пр) РП_t, взаємне відносне переміщення Сх відносно $OM_t^{d_g}$, що визначає технологічну класифікацію Сх як боковий, торцевий або комбінований), який ($OM_t^{d_g}$) встановлений (попередньо збазований та закріплений) в ПрРП_t $\forall t = \overline{1, T}$;

○ закріплення $OM_t^{d_g}$ в Сх (за певні поверхні затиску $OM_t^{d_g}$, що зумовлені конструктивно-технологічними параметрами $OM_t^{d_g}$, ПрРП_t та Сх), що виконується після базування $OM_t^{d_g}$ як невід'ємної складової технологічного роботизованого комплексу (ТРК) (ПрРП_t + $OM_t^{d_g}$) в СхПР [6], тобто після накладання векторно-проекційних зв'язків пари Сх–($OM_t^{d_g} \subset \text{ТРК}(OM_t^{d_g} + \text{Сх})$);

○ зняття геометрично-проекційних зв'язків ТРК ($OM_t^{d_g} + \text{Сх}$) щодо ПрРП_t після попереднього розтискання $OM_t^{d_g}$ в ПрРП_t (зняття силових зв'язків пари ПрРП_t–($OM_t^{d_g} \subset \text{ТРК}(OM_t^{d_g} + \text{Сх})$);

➤ при *завантаженні* РП_t $\forall t = \overline{1, T}$:

○ накладання геометрично-проекційних зв'язків $\text{ТРК}((OM_{t-1}^{d_g} + \text{Сх}) - \text{ПрРП}_t)$ (базування в ПрРП_t закріпленого в Сх $OM_{t-1}^{d_g}$);

○ накладання на $OM_{t-1}^{d_g} \subset \text{ТРК}(OM_{t-1}^{d_g} + \text{Сх})$ силових зв'язків в ПрРП_t (закріплення $OM_{t-1}^{d_g}$ в ПрРП_t);

○ зняття силових зв'язків з $OM_{t-1}^{d_g}$ зі сторони Сх (розтискання в Сх вже закріпленого в ПрРП_t $OM_{t-1}^{d_g}$);

○ зняття геометрично-проекційних зв'язків закріпленого $OM_{t-1}^{d_g}$ в ПрРП_t зі сторони СхПР.

При цьому перерахований склад дій різних складових відповідних ТРК, що за змістом фактично є роботизованими технологічними переходами, є інваріантним щодо виду технологічного обладнання, що формує $\{\text{РП}_t \quad \forall t = \overline{1, T}\}$ ГВК, а саме, інваріантним щодо основного (металорізальні верстати, преси, складальні пристрої тощо) та/або допоміжного (пристрої орієнтування, відсікання, проміжного зберігання тощо) обладнання.

Стан проблеми. Аналіз інформаційних джерел. У [8] вперше введено поняття технологічних параметрів сервісу при обслуговуванні РП_t, тобто ТПС_t, зміст яких зводиться до розрахунку (визначення) певних векторно-проекційних параметрів ТВ Сх з ОМ.

Визначення параметрів ТВ СхПР з ОМ пов'язано із: вибором поверхонь затиску ОМ в Сх; орієнтацією Сх при ТВ; траєкторією підходу/відходу Сх з/без $OM_{t-1}^{d_0}$ до/від РП_t при її завантаженні та підходу/відходу Сх без/з $OM_t^{d_0}$ до/від РП_t при її розвантаженні.

На підставі попередньо викладеного матеріалу, складові ТВ доцільно умовно розділити на: векторно-проекційні (технологічні параметри сервісу), геометрично-силові ($P_{Сх}G_{OM_t} \rightarrow \min$ (див. нижче)) та траєкторно-динамічні (траєкторії та швидкість їх реалізації).

Основний критерій, що широко описаний в інформаційних джерелах [7, 9–11, 14] і за яким розраховується геометрично-силовий параметр ТВ – найменша відстань між полюсом Сх ($P_{Сх}$) та центром мас OM_t (G_{OM_t}), що, в свою чергу, суттєво впливає на розрахунки інших складових ТВ. При цьому можливими є варіанти:

- рухомості ТРК ($OM_t^{d_0} + ПрРП_t$) (рухомий, нерухомий), що значно ускладнює технологічну операцію розвантаження РП_t;
- рухомості ПрРП_t (рухоме, нерухоме), що значно ускладнює технологічну операцію роботизованого встановлення ТРК ($Сх + OM_{t-1}^{d_0}$) в ПрРП_t, тобто завантаження $OM_{t-1}^{d_0}$ в РП_t.

Для цих випадків використовуються різні підходи щодо визначення складових та параметрів ТВ СхПР з ОМ. Спрощені структурно-інформаційні схеми складових ТВ СхПР з ОМ при завантаженні та розвантаженні РП_t наведено відповідно на рисунку 1 та 2. Тут по вертикалі представлено відповідні функції технологічного проектування/синтезу при завантаженні/ розвантаженні РП_t з врахуванням [6].

Мета. На основі розглянутої змістовної сутності технологічної взаємодії СхПР з ОМ визначити склад та зміст задач, розв'язок яких визначає параметри запропонованих складових процесу ТВ.

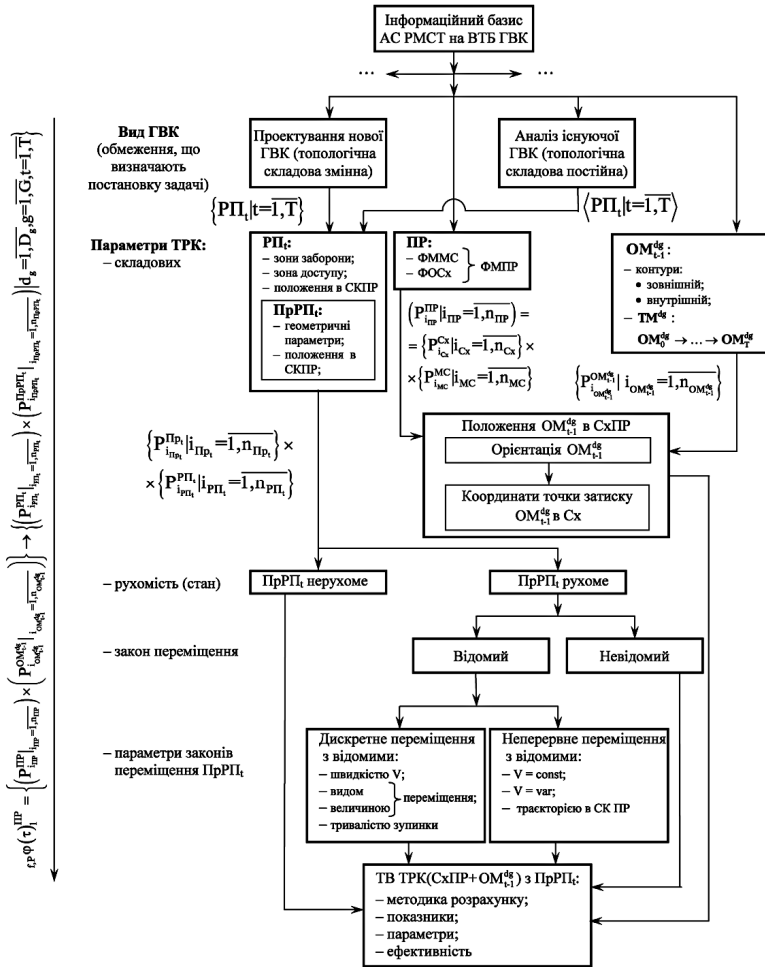

Рис. 1. Спрощена структурно-інформаційна схема складових ТВ СхПР з $ОМ_{t-1}^{dg}$ при завантаженні РПt

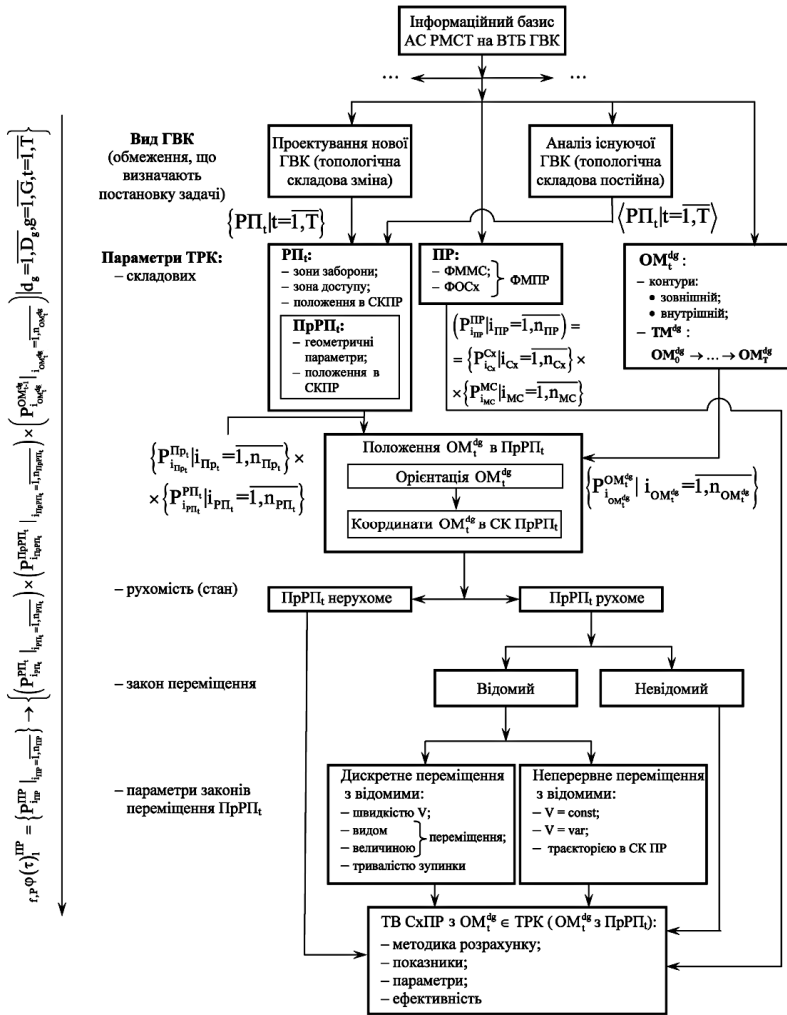

Рис. 2. Спрощена структурно-інформаційна схема складових ТВ СхПР з OM_t^{ds} при розвантаженні РП,

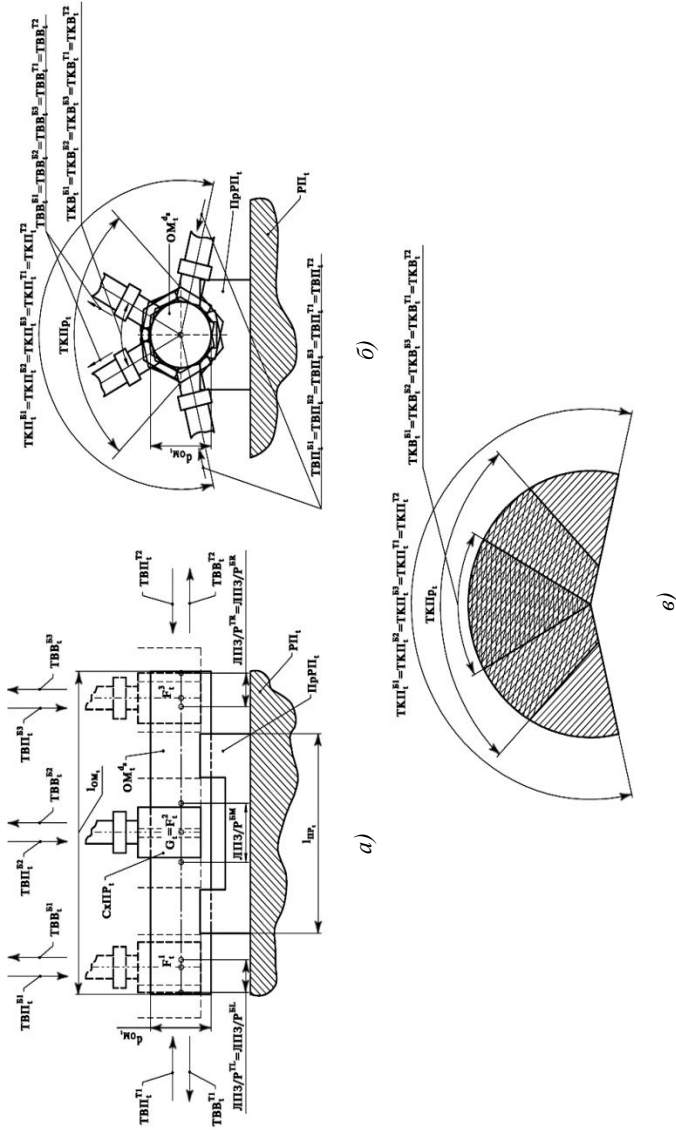

Рис. 3. Приклад графічної ілюстрації ТПС при підході S_x до OM_t^{dS} за траєкторією, що є перпендикулярною та співвісною з віссю OM_t^{dS} за складовими: а – векторно-лінійними; б, в – кутівими

Викладення основної частини. Найбільш поширеним, але не достатньо дослідженим, є варіант ТВ Сх з нерухомим OM_t^{dg} , що займає певне положення (орієнтація, координати), наприклад, в призмі – ПрРП_t (рис. 3).

При розвантаженні РП_t, відповідно до рисунку 3, Сх може технологічно взаємодіяти з OM_t^{dg} шляхом накладання векторно-проекційних зв'язків, переміщуючись горизонтально зліва та справа вздовж осі OM_t^{dg} , реалізуючи один із параметрів ТПС_t – технологічний вектор підходу [8], відповідно лівий ($ТВП_t^{TL}$) та правий ($ТВП_t^{TR}$). Після встановлення OM_t^{dg} в ПрРП_t схват може розірвати вказані векторно-проекційні зв'язки за рахунок виконання зворотніх рухів вздовж технологічного вектора відходу – відповідно $ТВВ_t^{TL}$ та $ТВВ_t^{TR}$. Очевидно, що відповідні $ТВП_t$ та $ТВВ_t$ схват може виконати за різної його (Сх) орієнтації відносно OM_t^{dg} , що для лівого та правого торців даного OM_t^{dg} визначається технологічними кутами сервісу (ТКС), які є складовими ТПС_t, і які, відповідно, на рисунку 4 позначені як $ТКП_t^{TL}$ та $ТКП_t^{TR}$. Після встановлення OM_t^{dg} в ПрРП_t Сх повинен виконати рухи зняття (розірвання) векторно-проекційних зв'язків з OM_t^{dg} в напрямках та з параметрами, що є протилежними вказаним і можуть виконуватись в межах відповідних кутів сервісу відведення – $ТКВ_t^{TL}$ та $ТКВ_t^{TR}$.

Всі наведені параметри ТПС_t, а саме $ТВП_t^{TL}$, $ТВП_t^{TR}$, $ТВВ_t^{TL}$, $ТВВ_t^{TR}$, $ТКП_t^{TL}$, $ТКП_t^{TR}$, $ТКВ_t^{TL}$, $ТКВ_t^{TR}$ містять верхній індекс “Т”, який означає технологічний тип Сх – торцевий, що визначений переміщенням Сх відносно торця OM_t^{dg} . Розглядаючи ТПС_t при відносному боковому, тобто перпендикулярно осі OM_t^{dg} , переміщенні Сх можна сформувати аналогічні ТПС_t для бокового (Б – верхній індекс із відповідних позначень) Сх, а саме $ТВП_t^{BL}$, $ТВП_t^{BR}$, $ТВВ_t^{BL}$, $ТВВ_t^{BR}$, $ТКП_t^{BL}$, $ТКП_t^{BR}$, $ТКВ_t^{BL}$, $ТКВ_t^{BR}$ (рис. 4).

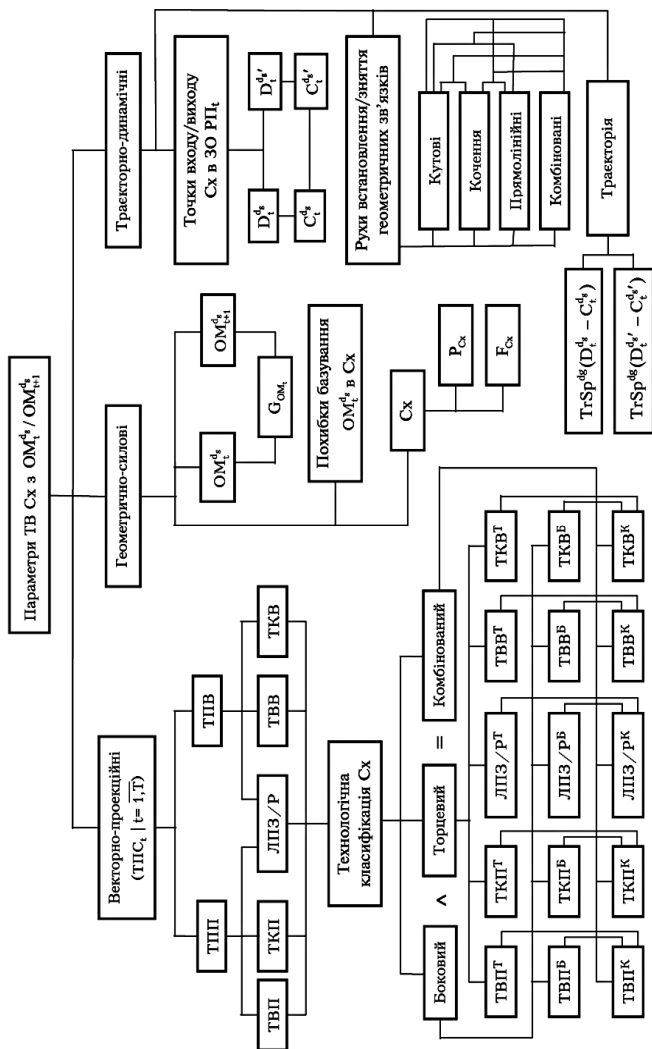

Рис. 4. Узасільнена структурна схема складових параметрів ТВ

Як видно із викладеного, тільки в одному випадку для бокового схвату його полюс P_{cx} геометрично співпадає з точкою зосередження ваги $OM_t^{d_0}$ – точка G_{OM_t} , де і виконується затиск $OM_t^{d_0}$ в Сх. З позицій геометрично-силової складової ТВ цей випадок є ідеальним [9–11, 14]. Для розглянутих випадків торцевого схвату така ситуація, тобто $P_{cx}G_{OM_t} = 0$, взагалі неможлива в зв'язку з перетинами (колізіями, зіткненнями), що визначені конструктивними елементами $PrRP_t$, в даному випадку призмою, при осьовому переміщенні Сх за TVP_t^{TL} , TVP_t^{TR} та TVB_t^{TL} , TVB_t^{TR} .

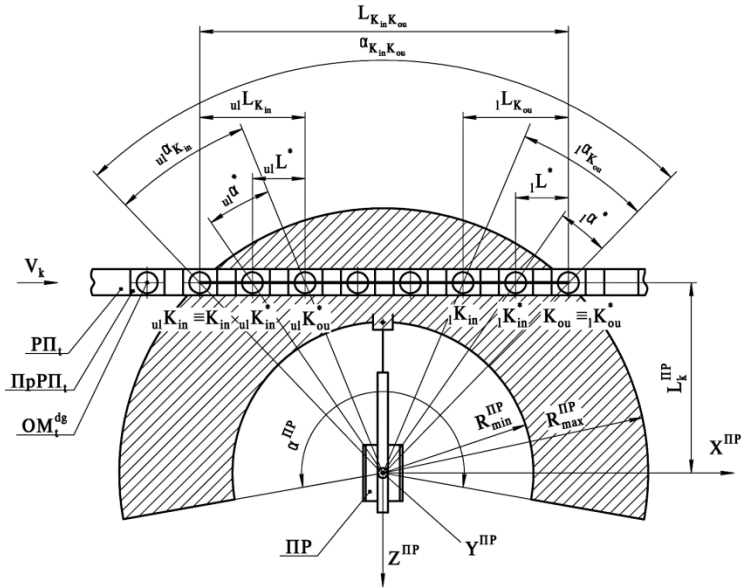
Крім того, точка затиску $OM_t^{d_0}$ в Сх – точка F – і при торцевому, і при боковому Сх не є чітко фіксованою та визначається співвідношенням конструктивно-геометричних параметрів $OM_t^{d_0}$, його положенням та координатами в $PrRP_t$, самого $PrRP_t$ та Сх. Це дає можливість визначити іншу складову TPC_t , яка названа лінійним параметром затиску/розтиску і яка на рисунку 4 позначена відповідно $ЛПЗ/Р^{TL} = ЛПЗ/Р^{BL}$, $ЛПЗ/Р^{TR} = ЛПЗ/Р^{BR}$ та $ЛПЗ/Р^{BM}$, де М означає середню зону (від. англ. *middle* – середина) (між базувальними елементами призми) ТВ Сх з.

За умови виконання Сх функцій бокового (Б) і торцевого (Т) Сх називається комбінованим (К).

Таким чином, аналіз наведеного прикладу вказує на те, що тільки співвідношення розмірів та сумісний аналіз конструктивно-геометричних параметрів таких складових ТРК як $PrRP_t$, $OM_t^{d_0}$ та Сх є визначальним при класифікації Сх на Т, Б та К. Доцільно наголосити, що один і той же Сх на різних $RP_t | t = \overline{1, T}$ може бути класифікований по-різному. Крім того, в залежності від положення $OM_t^{d_0}$ в $PrRP_t$ (розташування, координати), тобто в межах однієї t-ої РП, Сх також може бути класифікований по-різному.

Викладене вище однозначно вказує на необхідність виконання нечіткої класифікації [13] Сх при ТВ з $OM_t^{d_0}$ на $\forall t = \overline{1, T}$, що має фактично різні часткові інформаційні моделі ($ЧІМOM_t^{d_0}$) [4], а це означає, що різні конструктивні параметри та характеристики до і після технологічної дії на ОМ на $\forall RP_t | t = \overline{1, T}$. Викладене вище дає можливість конструктивно представити складові ТВ Сх з ОМ на ВТБ ГВК та їх (складових) параметри (рис. 4).

Менш дослідженим, але відомим з практики роботизованих технологій, є випадок ТВ Сх з рухомих OM_t^{dg} , що безперервно переміщується разом з ПрРП, наприклад, на конвеєрі К (рис. 5). Така схема має місце за умови використання в ГВК однієї одиниці ДТО – конвеєра К як “входу” в ГВК (початкова точка K_{in}), “виходу” з ГВК (кінцева точка K_{ou}), або одночасно бути “входом” (початкова точка K_{in}) та “виходом” (кінцева точка K_{ou}) відповідно в та з ГВК.

Рис. 5. Схема геометричних параметрів зони ТВ СхПР з OM за $V_K = const$ (приклад)

У випадку “входу” або “виходу” СхПР виконує технологічні операції розвантаження або завантаження РП, відповідно маніпулюючи OM_t^{dg} або OM_{t-1}^{dg} . При поєднанні функцій “входу”–“виходу” даною одиницею ДТО – К, що безперервно переміщується з постійною лінійною швидкістю V_K , геометричні параметри ТВ Сх з OM можуть бути розділені окремо для розвантаження (“вихід”) та завантаження (“вихід”) конвеєра.

При захопленні OM на кутовій ділянці $\alpha_{K_{in}K_{ou}}$, лінійним еквівалентом якої є відрізок (хорда) $L_{K_{in}K_{ou}}$, Сх повинен

відпрацьовувати лінійну траєкторію між точками K_{in} K_{ou} , спочатку виконуючи так звану траєкторію супроводу OM_t^{dg} , що закріплений в ПрРП_t. При цьому виконуються такі технологічні роботизовані переходи:

➤ базування OM_t^{dg} в Сх за рахунок накладання векторно-проекційних зв'язків ТВ, наприклад, вертикальним переміщенням Сх вздовж вертикальної осі OM_t^{dg} , що закріплений в ПрРП_t;

➤ затиску OM_t^{dg} в СхПР за рахунок накладання геометрично-силових зв'язків затискними елементами СхПР на попередньо визначену поверхню затиску OM_t^{dg} ; в цьому стані на OM_t^{dg} діють сила затиску його (OM_t^{dg}) в ПрРП_t – F_{PrP_t} та сила затиску OM_t^{dg} в Сх;

➤ зняття геометрично-проекційних зв'язків ПрРП_t з OM_t^{dg} за рахунок, наприклад, вертикального переміщення комплекту (OM_t^{dg} + Сх) від РП_t, що можливо тільки після попереднього розтиску OM_t^{dg} в пристосуванні ПрРП_t (зняття геометрично-силових зв'язків з OM_t^{dg} зі сторони ПрРП_t).

У всіх випадках доцільно визначати геометричні параметри зони ТВ СхПР з ОМ. Наприклад, для ПР циліндричної СК вказані геометричні параметри позначені як кут $\alpha_{K_{in}K_{ou}}$, що обумовлений геометричним розташуванням осі конвеєра К відносно СК ПР – X^{PP} Y^{PP} Z^{PP} – розміром L_K^{PP} (рис. 5). Кут $\alpha_{K_{in}K_{ou}}$ являє собою кут між двома радіусами, що приведені з початку СК ПР і які проходять в даному випадку відповідно через точки K_{in} та K_{ou} – хорда $L_{K_{in}K_{ou}}$, так як зміст задачі ТВ Сх з ОМ в цьому випадку визначається необхідністю “супроводжувати” схватом OM_t^{dg} , що закріплений в ПрРП_t та переміщується з лінійною швидкістю V_k . Це означає, що Сх при ТВ з OM_t^{dg} повинен лінійно переміщуватись вздовж прямої $L_{K_{in}K_{ou}}$. Дана ситуація характерна для випадку такої орієнтації та розташування OM_t^{dg} в ПрРП_t, за якої обмеження щодо орієнтації Сх відносно ОМ при затиску відсутні, наприклад, коли ОМ є штучною мірною дротиковою заготовкою одного діаметрального розміру.

Деяко ускладненою є ситуація, коли ОМ може бути затиснений з врахуванням обмежень, що визначені розташуванням OM_t^{dg} в ПрРП_t та його (ОМ) орієнтацією в СК ПрРП_t, наприклад, наявністю на

поверхні затиску OM_t^{dg} певних конструктивних елементів (радіальних лисок, проточок тощо). В цьому випадку початок траєкторії супровідного переміщення Sx при розвантаженні може починатись від точки $K_{in} = {}_{ul}K_{ou}$ і у відповідно кутовому та лінійному вираженні закінчуватись з параметрами ${}_{ul}\alpha_{K_m}$, ${}_{ul}L_{K_m}$, а безпосередньо роботизований технологічний перехід затиску виконуватись тільки на ділянці ${}_{ul}\alpha^*$, ${}_{ul}L^*$, де нижній індекс – ul , означає розвантаження (від англ. *unloading* – розвантаження).

Аналогічна ситуація щодо обмежень геометричних параметрів зони ТВ Sx з ОМ може мати місце і при завантаженні РП_t OM_{t-1}^{dg} , що зображено на рисунком 5, де відповідні кутові та лінійні параметри позначені нижнім індексом – l (від англ. *loading* – завантаження).

Доцільно наголосити, що визначення геометричних параметрів зони ТВ Sx з ОМ за рисунком 5 для найпростішого випадку, тобто з відомими $\alpha_{K_{in}K_{ou}}$, $L_{K_{in}K_{ou}}$ та для випадків розвантаження (${}_{ul}\alpha_{K_m}$, ${}_{ul}L_{K_m}$), завантаження (${}_l\alpha_{K_{ou}}$, ${}_lL_{K_{ou}}$) та інших не є математично складним і залежить від конструктивних особливостей конвеєра, геометричних параметрів взаємного розташування конвеєра K в СК ПР (розмір L_K^{PP}), геометричних параметрів робочих зон ПР, що визначається перш за все СК, розмірами ланок МС ПР, що в свою чергу визначається відповідною функціональною моделлю МС аналізованого ПР [8]. Описана послідовність переміщень $TRK_t^{dg} / TRK_{t+1}^{dg}$ при розвантаженні РП/завантаженні РП_{t+1} графічно проілюстрована на рисунку 6, де відображена активність відповідних тактів при дії відповідних елементів ТРК та зміни його складу. Спрощена схема розв'язку задачі ТВ при $V_K = \text{const}$ за критерієм швидкодії ${}_{TB}\tau \rightarrow \min$ така:

➤ аналіз закону зміни швидкості узагальнених координат q (УК) МСПР на ділянці відпрацювання Sx траєкторії $L_{K_{in}K_{ou}}$;

➤ визначення ділянки з найшвидшою зміною кінематичного ресурсу $L_{V_{q_{max}}} \subseteq L_{K_{in}K_{ou}}$;

➤ аналіз можливості виконання ТВ (розвантаження/ завантаження) на ділянці $L_{V_{q_{max}}}$; якщо:

- така можливість існує – реалізувати;
- можливість відсутня – розширити $L_{V_{q_{max}}}$ і повторити розрахунки.

Розрахунок параметрів ТВ при $V_K = \text{const}$ за критерієм мінімуму енерговитрат ${}_{\text{ТВ}}P \rightarrow \min$, що має вартісний еквівалент, зводиться до пошуку найменшої споживаної потужності ${}_{\text{ТВ}}P \rightarrow \min$ при ТВ і може бути виконаний за такою спрощеною послідовністю:

- визначення закону зміни УК на ділянці $L_{K_{\text{in}}K_{\text{ou}}}$;
- аналіз закону зміни споживання потужності $P = f(q_i = \overline{1, n})$, де n – кількість УК МСПР, що є активними при ТВ;
- визначення ділянки з найменшою зміною P : $L_{P_{\text{min}}} \subseteq L_{K_{\text{in}}K_{\text{ou}}}$;
- аналіз можливості виконання ТВ (розвантаження/завантаження) на ділянці $L_{P_{\text{min}}}$; якщо:
  - так – реалізація з визначенням всіх її (ТВ) параметрів;
  - ні – розширення $L_{P_{\text{min}}}$ або пошук іншого $L'_{P_{\text{min}}}$ та ітераційне повторення розрахунків.

Дії елементів ТРК		Умовні такти																				
№ з/п	вид, найменування	наявність	Розвантаження (unloading) РП _i						Завантаження (loading) РП _{i+1}													
			1п1	2п1	3п1	4п1	5п1	6п1	7п1	8п1	9п1	11	21	31	41	51	61	71	81	91		
1	Лінійне переміщення ковсера К з лівд-кскою V _х (РП _i /РП _{i+1})	так																				
2	Переміщення СхПР до т. К _{об}	так	■																			
3	Переміщення "супроводу" ОМ _i Сх від т. К _{об} до К _{об} (за потреби)	так		■																		
4	Векторно-проекційні зв'язки (формування) Сх та ОМ _i	так																				
5	Словні зв'язки Сх з ОМ _i (закуплення ОМ _i в Сх)	так																				
6	Словні зв'язки ОМ _i в ПРП _i (закуплення ОМ _i в ПРП _i)	так																				
7	Векторно-проекційні зв'язки (бузування) ОМ _i з ПРП _i	так																				
8	Переміщення СхПР від т. К _{об}	так																				
	Зміна складу ПРК _i /ТРК _i ; початок такту		←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←	←
	Кінець такту		→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→	→

Рис. 6. Графічна ілюстрація послідовності переміщення ТРК_i^{об} та зміни його складу при розвантаженні/завантаженні відповідно РП_i/РП_{i+1} за рисунком 5

Параметри ТВ за даної постановки можуть бути розраховані і за комплексним критерієм, що враховує критерій швидкодії $\tau_{ТВ} \rightarrow \min$ та критерій мінімуму споживаної потужності $P_{ТВ} \rightarrow \min$. Це може бути виконане з використанням певним чином визначених вагових коефіцієнтів щодо вагомості кожного з локальних критеріїв, теоретично обґрунтованого використання положень теорії подібності [3] тощо.

Доцільно зазначити, що в такій постановці вказані задачі не розв'язувались [2, 7, 11, 12, 14], відомими є розв'язки подібних задач [1], зміст яких зводиться до принципової можливості отримання розв'язків з врахуванням управлінських аспектів вказаного.

На підставі викладеного вище визначення показників та параметрів ТВ Сх з ОМ при АС РМСТ на ВТБ ГВК є результатом розв'язування таких задач:

1. На підставі факторів, що впливають на процес ТВ Сх з ОМ, та сутності даного процесу розробити інформаційне забезпечення ТВ Сх з ОМ при АС РМСТ на ВТБ ГВК.

2. Розробити загальну методику визначення показників ТВ з ОМ, що орієнтована на її автоматизовану реалізацію і враховує запропоновані складові даного процесу.

3. На підставі обґрунтованої необхідності розробити нечітку класифікацію технологічних типів Сх, що технологічно взаємодіють з ОМ, з використанням нечітких нейронних мереж як такої (класифікацію), що відтворює сутність самої взаємодії і придатна для її автоматизованої реалізації та подальшого використання.

4. З врахуванням проведеної нечіткої класифікації СхПР запропонувати методику розрахунку параметрів технологічного сервісу, що є складовою процесу ТВ, як таких, що упорядковано та узгоджено реалізуються на всій множині робочих позицій ГВК.

5. Розробити методику автоматизованого визначення точки затиску схватом ОМ з врахуванням його конструктивних особливостей, положення (орієнтація, координати) в Пр кожної РП, конструктивно-технологічних особливостей Пр, Сх, МСПР та особливостей РМСТ.

6. Розробити та програмно реалізувати методики визначення параметрів технологічної взаємодії Сх з ОМ, що є оптимальними за різними критеріями.

Висновки. Вперше комплексно розглянуто проблему технологічної взаємодії Сх з ОМ при АС РМСТ, що є обов'язковою та невід'ємною складовою РМСТ, з використанням однорукого

односхватного ПР. Визначено складові ТВ, сформовані задачі, розв'язок яких дасть можливість визначити оптимальні параметри показників ТВ.

Подальші дослідження даного напрямку направлено на автоматизовану реалізацію вказаних вище задач та інтеграцію отриманих результатів до загальної системи АС РМСТ на ВТБ ГВК, що розробляється в Житомирському державному технологічному університеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Бохонский А.И.* Оптимальное управление переносным движением деформируемых объектов: теория и технические приложения / *А.И. Бохонский, Н.И. Варминская, М.Н. Мозолевский* ; под. общ. ред. *А.И. Бохонского*. — Севастополь : Изд-во СевНТУ, 2007. — 296 с.
2. *Бурдаков С.Ф.* Проектирование манипуляторов промышленных роботов и роботизированных комплексов / *С.Ф. Бурдаков, В.А. Дьяченко, А.Н. Тимофеев*. — М. : Высш. шк., 1986. — 264 с.
3. *Веников В.А.* Теория подобия и моделирования / *В.А. Веников, Г.В. Веников*. — М. : Высшая школа, 1984. — 439 с.
4. *Кирилович В.А.* Інформаційна модель об'єктів маніпулювання для умов роботизованих механоскладальних технологій / *В.А. Кирилович* // Вісник ЖДТУ / Технічні науки. — Житомир. — 2009. — № 4 (51). — С. 27–36.
5. *Кирилович В.А.* Теоретико-множинна інтерпретація проектування роботизованих механообробних технологій в гнучких виробничих комірках/ *В.А. Кирилович* // Вісник ЖДТУ / Технічні науки. — Житомир, 2010. — № 2 (53). — С. 35–43.
6. *Кирилович В.А.* Умови функціональної реалізованості роботизованих механообробних технологій в гнучких виробничих комірках/ *В.А. Кирилович* // Технологічні комплекси. — Луцьк, 2010. — № 1. — С. 136–145.
7. *Корендяев А.И.* Теоретические основы робототехники : в 2 кн. / *А.И. Корендяев* ; под ред. *С.М. Капунова*. — М. : Наука, 2006.
8. *Мельничук П.П.* Семантична модель технологічної взаємодії схватів промислових роботів з об'єктами маніпулювання/ *П.П. Мельничук, В.А. Кирилович, Р.С. Моргунов* // Вісник ЖДТУ / Технічні науки. — Житомир, 2011. — № 1 (56). — С. 24–31.

9. *Проць Я.І.* Захоплювальні пристрої промислових роботів : навч. посіб. / *Я.І. Проць.* – Тернопіль: Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя, 2008. – 232 с.
10. *Челпанов И.Б.* Схваты промышленных роботов / *И.Б. Челпанов, С.Н. Колпашиников.* – Л. : Машиностроение, Ленингр. отделение, 1989. – 287 с.
11. *Monkman. G.J.* Robot grippers / *G.J. Monkman, S.Hesse, R.Steinmann, H.Schunk.* – Weinheim : WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, 2007. – 452 p.
12. *Siciliano Bruno.* Springer Handbook of Robotics / *Bruno Siciliano, Oussama Khatib.* – Berlin : Springer, 2008. – 1631 p.
13. *Sivanandam S.N.* Introduction to Fuzzy Logic using MATLAB / *S.N. Sivanandam, S.Sumathi, S.N. Deepa.* – Berlin : Springer, 2006. – 430 p.
14. *Xiong Chiahua.* Fundamentals of robotic grasping and fixturing / *Chiahua Xiong, Han Ding, Youlun Xiong* – USA : World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., 2007. – 229 p.

МЕЛЬНИЧУК Петро Петрович – доктор технічних наук, професор, ректор Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

- дослідження у галузі механіки руйнування;
- технологія машинобудування.

КИРИЛОВИЧ Валерій Анатолійович – доцент, кандидат технічних наук, доцент кафедри автоматизації і комп'ютеризованих технологій Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– автоматизований синтез роботизованих механоскладальних технологій машино- та приладобудування.

E-mail: kiril_v@mail.ru

МОРГУНОВ Роман Сергійович – студент кафедри автоматизації і комп'ютеризованих технологій Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– автоматизований розв'язок задач взаємодії між елементами технологічних роботизованих систем.

E-mail: jtx112@yahoo.com

Подано 16.06.2011

